

עלון מספר 76

הנשיא ויצמן נתיבי השלום בנימין דה רוטשילד המדע רחובות ראשונים מצאנו יין
נס מעגלים כרמים הבה נגילה יבנה וחבריה בנות ברית אשדוד זמורה ביחד

תשרי תשפ"ו

העלון הדיגיטלי

ספטמבר 2026

תוכן עניינים

- דבר העורך – יוסי רזי
דבר יו"ר המועצה – אבי מלינסקי
מה נשמע בלשכות המועצה:
- פותחים שנה של עשייה בלשכת המדע – עזרא קורן ואידה רוזנטל
 - על הדבש ועל העוקץ בלשכת נס – מלכה סולומונוביץ'
 - "דבר חלש, יש ערב גששים בלשכה!" – מלכה סולומונוביץ'
 - "יש לנו קילומטרז' בחיים" – גלית גולוב
 - חברות וחברים מלשכת מצאנו יין – בעזרה לגיוס תורמי דם – ישראל פרקר
 - ערב של סיפורים, מסכות וחיוכים במועדון "קול הדרום" – מלכה סולומונוביץ'
 - לשכות כרמים וביחד בביקור ב"מוזיאון הארץ" – ברכה צויליך

1. שיטוט – ענת קורן
2. מטולדו לירושלים – שוקי ברנדווין
3. רחל ואברהם הרשנזון – צבי תדמור
4. גיטל וצבי קליינר – צבי תדמור

חלון לעלון יוסי רזי

מבין כל הברכות שקיבלתי לראש השנה - זאת מצאה חן בעיני במיוחד.

בוקר טוב,

לפני שיגיע 'מבול' הברכות המקושטות, ישבתי לי בנחת אחרי התה של הבוקר במרפסת, כדי לאחל באופן אישי דברים טובים לקראת השנה החדשה. מפה לשם אני כבר די זקן, ולמרבה ההפתעה [שלי..] זה עושה לי רק טוב. אז חשבתי ביני לביני מהם הדברים החשובים באמת שכדאי לחזור ולאחל לעצמנו.

קודם לכול יש להיפטר מ'מטען עודף'. יש דברים שבהחלט צריך לארוז יפה ולהעביר למדף העליון הרחוק במחסן. עד כאן שרתנו אותנו פחות או יותר בסדר, אבל מפה והלאה כבר באמת שאין בהם צורך... ניקיון חג כזה הוא בהחלט תורם לשמחת היומיום. בוודאי שאין צורך לכעוס ולרגוז על הפוליטיקה, כי עיון קצר בעיתוני העבר מראה שהדברים פעם היו הרבה יותר גרועים, ואנחנו בהחלט במגמה של שיפור.

עכשיו זה הזמן להתמקד ולטפח את הטוב. לעבוד בזה כל בוקר מחדש, ולכל אחד מאתנו דגשים קצת אחרים. רק חשוב שיהיה בטוב. מכאן בדיוק שלוחה הברכה היפה מכולם: שתהא השנה הבאה עלינו לטובה שנה טובה.

דבר יו"ר המועצה

אבי מלינסקי

חודש תשרי, "חודש החגים", הוא מנעד מרשים העובר מנפש מתכנסת ומחשבת מסלול מחדש, דרך מחילה וכפרה, ועד לשמחה מתפרצת ואחדות פיזית בתוך הסוכה. ראש השנה הוא זמן להתבוננות פנימית, חשבון נפש אישי וציבורי, והצבת יעדים לשנה החדשה.

ארוחות חג משפחתיות, וסימני החג, תפוח בדבש למתיקות, ראש דג/כרישה להובלה וברכה, רימון לריבוי זכויות. החג מסמל התחלה חדשה, ניקיון כפיים, והסתכלות קדימה בתקווה.

עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים מהווה את שיאה של סליחה, מחילה ותיקון יחסים. יום הכיפורים מתמקד בצניעות, היטהרות והסרת המחיצות בין אדם לחברו ובין אדם למקום, סליחה והבנה כי תיקון חברתי מתחיל ביחסים שבין אדם לחברו.

חג הסוכות חג האסיף ושמחת הקהילה. יציאה מהבית הקבוע אל הסוכה הארעית מזכירה את השוויון ואת חשיבות הפתיחות לאחר. הסוכה מייצגת בית פתוח והכנסת אורחים.

בשמיני עצרת ושמחת תורה מסיימים את מחזור הקריאה בתורה והתחלתה מחדש.

נאחל לכולנו שנה של הרחבת הפעילות, צמיחה, חיזוק הארגון והלשכות, איחולי בריאות, שלום, ושגשוג.

שנה טובה ומבורכת לכל חברי הארגון ובני משפחותיכם.

מה נשמע בלשכות המועצה

פותרים שנה של עשייה, חברות ונתינה בלשכת המדע רחובות!

כתבו: אידה רוזנטל ועזרא קורן

בתאריך ה-1 בספטמבר 26 התכנסו בבית אנוש למפגש הראשון של השנה החדשה, כדי לחגוג יחד את ראש השנה וחגי תשרי באווירה חמה ומרוממת.

את הערב פתחה נשיאת הלשכה, אידה רוזנטל, בדברי ברכה. בהמשך הערב התרגשנו להעניק סיכת חבר בני ברית לזוג עוזי ויהודית.

אבי ארז, סגן נשיא בני ברית, נשא ברכות לכבוד החג.

הרמנו כוסית "לחיים", טעמנו תפוח בדבש, נהנינו מכיבוד עשיר בסימני החג, ובעיקר שמחנו להשלים פערים ולהתעדכן זה בשלומם של זה לצלילי שירי החג.

בהמשך הערב נהנינו מפעילות חווייתית שהובילו אבי ועופרה ארז – משחק נוסטלגי של זיהוי שירי חג לפי שנות פרסומן, שהחזיר את כולנו לזיכרונות.

לקראת השנה החדשה, אנו מרחיבים את סגל הובלת הלשכה ועוברים למודל עבודה זוגי ומשותף שיאפשר לכל חבר וחברה להביא את רעיונותיהם לידי ביטוי. נשיאת הלשכה תרכז ותלווה את כל ההצעות הפעילות.

אידה סיכמה בצורה המדויקת ביותר את מהות הפעילות שלנו:

"ראש השנה הוא זמן לעצור לרגע, להסתכל על השנה שהייתה, להודות על הטוב שבה, ובעיקר לפתוח את הלב לשנה חדשה. השנה שלנו היא גם שנה של נתינה. כל אחד ואחת מכם נותנים מזמנכם, מהלב ומהניסיון שלכם לאחרים – וזו זכות גדולה."

תודה מקרב לב לעופרה ונחמה שמסיימות את תפקידן בוועדת תרבות, על ההשקעה והעשייה המבורכת לאורך הדרך!

תודה לכל החברים שהגיעו, לחברי ועדת תרבות לעופרה ולנחמה, ולעזרא על המוזיקה והאווירה.

מאחלים לכל חברי בני ברית ישראל, לכל בית ישראל ולכל בית אנוש שנה של עשייה מבורכת והרבה רגעים טובים.

על הדבש ועל העוקץ בלשכת נס 4.9.2026

כתבה: מלכה סולומונוביץ, נשיאת לשכת נס

הפינה "הכי שווה" בחוף פלמחים, בחורשה, בינות לעצים, כמו חיכתה רק לבואנו. התמקמנו בה עם סלינו והכיבוד ה"ארץ ישראלי" שהבאנו, ערוכים ומוכנים לערב ששילב קבלת שבת, קבלת השנה החדשה, ו"תשליך" של הישן.

עם כוסיות יין ביד, חלה שנבצעה, ברכה שנאמרה, שירי שבת ברקע והרבה אווירה טובה,

פתחנו את הערב המיוחד והתחברנו, כל אחד בדרכו, ליהדות ולשורשים שלנו.

משם עברנו לקבל את פני השנה החדשה.

הנשיאה מלכה פתחה בברכה. היא הפליגה בשבחו של הדבש המתוק והדגישה את היותו אחד ממוצרי הטבע היחידים שאין לו תאריך תפוגה, ואיחלה לכולנו שנה טובה ומתוקה ועמידה איתנה בפני פגעי הזמן והמקום.

צנצנת הדבש שקיבלה כל משפחה, סימלה את הרצון שהטוב הזה יעבור הלאה, גם לחברים ולמשפחותיהם. קטעי השירה המשובחים שהכינו החברים והברכות הספונטניות שיצאו מהלב הוסיפו לאווירה המיוחדת שכבר החלה לחלחל לתוכנו.

התמונה הקבוצתית שהנציחה את המעמד הפכה לעדות קטנה לתקווה ולכמיהה שלנו שנזכה לשנה טובה ומבורכת.

ואז עברנו אל העוקץ: מנהג התשליך, בגרסת לשכת נס.

בשורה ארוכה, כל אחד עם צדף ביד, ירדנו אל שפת הים. השלכנו לגלים את המועקות, הכעסים, האכזבות וכל מה שהחלטנו שלא חייבים לקחת איתנו לשנה החדשה.

את מה שנאמר שם נשאיר בינינו לבין הים...

אבל אין ספק שחזרנו קצת יותר קלים ומשוחררים.

במעגל שלנו בחורשה, המשכנו
בברכות אישיות, באוכל,
בעוגות ובשירה משותפת,
כשמעלינו השמיים נצבעו אט
אט בצבעי זהב ודבש, עת
השמש שקעה לאיטה.

וכשהשמש שוקעת, היא גם
מבטיחה שמחר תזרח מחדש.

ואנחנו נקום ונמשיך לעשות טוב לעצמנו, למשפחות שלנו, לחברים ולקהילה.

נס היה לנו בלשכת נס.

ערב מיוחד של ים, מסורת, חברותא משובחת והרבה לב.

ולא נשכח לומר תודה! ❤️

תודה גדולה לכל החברים והחברות שהיו חלק מהערב הזה, כל אחד בתרומתו ובדרכו.

למלכה על ההובלה התכנון, הארגון והביצוע; לאיציק ס. על הסחיבות, הקניות, הסידורים,
הורדת השירים וכל מה שצריך כדי שהכול יקרה; לאלי ש. ולאלי ג. על השולחנות ועל הרצון
הטוב לארגן גם משחקים שלא הספקנו הפעם, אבל בהחלט נשמור לפעם הבאה; לזהבה
ולאיציק ד. על ההגעה המוקדמת והעזרה; למוטי על התפילה; לסילבי על סבב הברכות;
לציפי וליפה על העזרה בארגון התפריט; ולכל מי שתרום, עזר, הביא, סידר, שר ופשוט היה
שם.

כי בסופו של דבר, ערב כזה נוצר מאנשים.

ואנחנו זכינו באנשים נפלאים.

ונאמר אמן – שלא ייגמר לנו לעולם!

בפייסבוק [/https://www.facebook.com/share/p/1DKzewK8Zg](https://www.facebook.com/share/p/1DKzewK8Zg)

באתר: [-https://short-url.cc/1xAy](https://short-url.cc/1xAy)

"דבר חלש, יש ערב גששים בלשכה!"

כתבה מלכה סולומונוביץ נשיאת לשכת נס 15.8.2026

אם הייתם שואלים את הגשש החיזור איך היה מפגש הלשכה האחרון של לשכת נס, אצל אריקה ויעקב, הם בטח היו עונים בלי להסס:

"היה מנוע, היה גיר – והיה בעיקר מצב רוח א־מחייה!"

המפגש הוקדש לשלישיית הגשש החיזור שהגדירה מחדש את הישראליות.

בין מערכון לשיר, בין הסיפורים שמאחורי הקלעים להיסטוריה המרתקת שלהם, חזרנו לרגעים הגדולים של השלישייה שהפכה מענקית בידור למוסד תרבותי על-זמני וליוותה את פסקול חיינו.

תגידו מה שתגידו, בלי הגששים העברית שלנו הייתה הרבה פחות צבעונית והרבה יותר אפורה. הם לא רק הצחיקו אותנו – הם העשירו לנו את השפה והכניסו אליה ביטויים שהפכו לחלק בלתי נפרד מהיומיום.

כי מי מאיתנו לא שאל לפחות פעם אחת "למה כובע?", חיפש את "הצ'ופצ'יק של הקומקום", אמר "סע לשלום, המפתחות בפנים", צעק "דבר חלש!", או נזכר בנשרקה?

וזו אולי הגדולה שלהם: הם לקחו את הישראליות – עם כל הקטנות, הגדולות, האבסורדים וה"יהיה בסדר" – הפכו אותה למערכונים, שירים ומשפטים בלתי נשכחים, והחזירו לנו אותה עם חיוך.

אז כן, הייתה פה קצת נוסטלגיה, צחוק, שירים, מערכונים וזיכרונות. ובעיקר – ערב שבו גילינו מחדש שאפשר לצחוק על עצמנו, להתגעגע לעצמנו, ולהרגיש הכי ישראלים בעולם.

תודה ענקית לאריקה ויעקב על האירוח החם והנפלא, ולכל מי שטרח, שר, צחק, נזכר, והוסיף לחברותא הנהדרת.

"בחייכם, בחייכם..." – היה פשוט א־מחייה!

<https://did.li/I51x5>

<https://www.facebook.com/share/p/1DPPJZYVVC>

”יש לנו קילומטרז’ בחיים”

כתבה גלית גולוב

במוצ”ש 22.08.26 נפגשנו במועדון חברי לשכת ”מעגלים” בני ברית והשמחה היתה רבה. בהמלצתה של Ofra David, נשיאתנו, הוזמנה קבוצת שחקנים, תיאטרון הפלייבק של אלון פורת, ונושאו ”מעגלי סיפורים שעולים לבמה”.

אלה היטיבו להמחז על הבימה את סיפורי ”המעברים” בחיינו אותם חשפנו בפני הקבוצה.

עופרה סיפרה את ”מגלים מחדש”. על המעבר שלה ושל דוד ומשפחתם מת”א לשכונה

חדשה בראשל”צ. מה היו החששות הנלווים לעזיבת הטוב והמוכר. ועל ההתגברות והכרת הטוב שעשה שינוי זה בחייהם כפרטים, כזוג וכמשפחה.

אני סיפרתי את ”מתנה בהפתעה”. על החששות שליוו אותי בהחלטה לפרוש מעבודתי הבטוחה כמורה בתיכון ומעבר למשחק, להיות בעלת עסק, מופע סיפורי. החלפת מסגרת שכירה בעצמאות כלכלית, על נטישת קהל צעיר (שלא תמיד פנוי לך ומעריך עבודתך) בקהל בני הגיל השלישי, שכל כך מודה, מעריך ונשאב לקסם שבמופע. על ההפתעה, שזו אכן

מתנה מבחינתי לעצמי : המצאתי את עצמי מחדש !!! ואני רלוונטית

נגה ואריאל טמיר הפליאו בלספר על ”הקן המתרוקן והמתמלא”. על עזיבת הבנים את הבית, והגעת כלות ובנות זוג. על תחושת החסר, הרצון לחזור ליחד המשפחתי. כולנו יודעים שזה יגיע עם הריבית דה ריבית בצורת נכדים.

השחקנים הפליאו להציג על הבימה בצורה הומוריסטית, אמפתית ואותנטית את סיפורינו.

הצליחו לגעת בנו חברי ”מעגלים” ובסיפורי החיים שחלקנו, בצורה מרגשת.

הגענו למסקנה מחייבת כי לכל אחד מאתנו יש קילומטראז’ בחיים. כולנו חווינו מעברים ועדיין חווים.

תודה לכם Gilad Weiss | Yael Mizrahi Harel על המצגות המעוצבות המוסיקליות והמרגשות לחוגגים ימי הולדת: יפה מזרחי, קמי מונסנגו, שולי מרקוביץ, עופרה דוד, עופרה כהן, חני ונדרסמן, נגה ואריאל טמיר.

תודה למארחינו הפעם, אתי חזן ודוד היקרים.

וכבר מצפים בהתרגשות למפגש הקרוב בחודש ספטמבר.

"אלי אלי, שלא יגמר לעולם"

חברות וחברים מלשכת מצאנו יין בני ברית – ראשל"צ בעזרה לגיוס תורמי דם.

כתב וצילם ישראל פרקר מלשכת מצאנו יין

יום שישי הוא אמנם יום קצר, אבל כשמדובר בהתנדבות ובעזרה לזולת, תמיד אפשר למצוא בו מקום וזמן למעשה טוב.

התכנסנו, בבוקר שישי בתחילת חודש אוגוסט, חברות וחברים מלשכת "מצאנו יין" - בני ברית ראשון לציון, בקניון עזריאלי בראשון לציון. ברחבת מגדל העסקים המתינה ניידת התרמת הדם

הצהובה של מגן דוד אדום, שאליה הוזמן הציבור להגיע ולתרום דם.

המשימה שלנו הייתה חשובה. הסתובבנו במסדרונות הקניון, בין המבקרים הרבים שהגיעו לקניות ולסידורי יום שישי, פנינו אל אנשים והזמנו אותם להקדיש מעט מזמנם, להגיע לניידת מד"א ולתרום דם.

תרומת דם היא מעשה קטן יחסית עבור התורם, אך משמעותה עבור מי שזקוק למנת הדם עשויה להיות גדולה. כל תרומה עשויה לסייע בטיפול בחולים, בפצועים ובאנשים הנזקקים למנות דם בבתי החולים, ולעיתים אף להציל חיים. שמחנו לראות אנשים שנענו לפנייה, עצרו לרגע את שגרת הבוקר והגיעו לתרום. כל אדם כזה הזכיר לנו שוב עד כמה חשובה הנוכחות בשטח. לעיתים די בפנייה ידידותית ובתזכורת קטנה כדי לגרום למישהו לעשות מעשה חשוב.

עבורנו, חברות וחברי לשכת "מצאנו יין", הייתה זו עוד פעילות התנדבותית המצטרפת לשורה ארוכה של פעילויות למען הקהילה שבהן אנו

משתדלים לקחת חלק ככל שעולה בידינו ובזמן העומד לפנינו .
רוח ההתנדבות, הערבות ההדדית והנכונות להקדיש זמן לאחר הן חלק בלתי נפרד מערכי
בני ברית. לא תמיד דרושים מבצעים גדולים כדי לתרום לחברה. לעיתים כל שנדרש הוא
לצאת לכמה שעות מהשגרה, לפנות לאנשים, ולעזור לחבר בין מי שיכול לתת לבין מי שזקוק
לעזרה.

כך פתחנו גם את יום שישי שלנו. כמה שעות של התנדבות, הרבה מפגשים עם אנשים,
ובעיקר תחושה טובה שעשינו עוד משהו קטן למען אחרים.

ערב של סיפורים, מסכות וחיוכים במועדון "קול הדרום" 🗣️

כתבה: מלכה סולומונוביץ

יש ערבים שבהם כל מה שצריך הוא לעצור לרגע את המרוץ, לקחת אוויר, לשבת יחד ולתת
לתרבות, להומור ולחברה הטובה לעשות את שלהם.

כזה בדיוק היה המפגש
האחרון שלנו במועדון "קול
הדרום" של המועצה
האזורית דרום – ערב של
סיפורים, מסכות, צחוק
והרבה רגעים של יחד.

את הערב פתח יו"ר מועצת
הדרום, אבי מלינסקי ,

שבירך את חברי לשכות בני ברית ואת האורחים שהגיעו. לאחר שהודת למארגנות הערב
מלכה סולומונוביץ, עופרה דוד ואלה בקר, סיים את נאומו בברכת שנה טובה לכולם והעביר
את השרביט לתוכנית האמנותית.

הבמה המרכזית הייתה שייכת ללילך צור
ולמופע התיאטרלי שלה – "רגעים".
במופע המשלב סיפורים אישיים, רגעים
מהחיים, הומור ומסכות הצליחה לעשות
את מה שתיאטרון טוב יודע לעשות: להציב
מולנו מראה, אבל כזו שגורמת לנו קודם
כול לחייך.

כבר בתחילת המופע היא כבשה את הקהל בסיפור משעשע על אישה ששערה הולך ונעלם
מיום ליום:

כשהיו לה שלוש שערות – היא קלעה צמה.
כשנותרו שתיים – עשתה שביל באמצע.
כשהסתפקה בשערה אחת – הלכה על שיער פזור.
וכשקמה בוקר אחד קירחת לחלוטין?

היא פשוט צהלה משמחה – סוף סוף לא צריך להסתרק בבוקר !

והמסר? לא תמיד אנחנו יכולים לבחור מה החיים מביאים לנו, אבל אנחנו בהחלט יכולים לבחור איך להסתכל עליהם.

וכך, מסיפור לסיפור, ממסכה למסכה ומחיוך לצחוק מתגלגל, נשאבנו אל תוך עולמה של לילך. לכמה שעות השארנו בצד את החדשות, הדאגות והימים המורכבים – ויצרנו לעצמנו אי קטן של שפיות, תרבות, הנאה וחברות.

ואז הגיע הרגע שבו הקהל עצמו הפך לחלק מהמופע. התברר שמאחורי מסכה, אנשים מרשים לעצמם להשתחרר, לשנות פנים, ואפילו להחליף מגדר!...

יצאנו מהערב עם חיוך ובתקווה שנמשיך להיפגש בטוב, בצחוק, בתרבות וביחד ❤️ .
כבר מחכים למפגש הבא...

לשכות "כרמים" ו"ביחד" מסיירות במוזיאון הארץ

כתבה ברכה צויליך, נשיאת לשכת "ביחד"

30/8/26

ביום שני 7.9 2026 חברנו נשות שתי לשכות- לשכת "כרמים" ולשכת "ביחד" לסיור מרתק בביאנלה במוזיאון הארץ.

הביאנלה, היא למעשה הצגה דו שנתית של יצירות בתחומי האומנות השונים המבוצעת ע"י אומנים מקומיים. מעבר לאומנויות הקלסיות המוכרות, פיסול, ציור, צילום, אריגה, סריגה, ניפוח זכוכית נוסף מימד ה-AI, שמעורר תהיות על הסינרגיה בין האומן האמנות והמכונה.

נהננו מחברה נעימה ומעשירה, כן ירבו.

שנה טובה לכולם.

שיטוט / ענת קורן

ראיתי שְׁלֹט :
”זִהִירוֹת! כָּאן בּוֹנִים!
לא לְהִתְקַרֵּב
נָא לְהַמְתִּין בְּסִבְלָנוֹת עַד לַסִּיּוֹם!”

מִמְשִׁיכָה וּפּוֹסַעַת בְּשִׁדְרָה
תַּחַת עֲצֵי הַפִּיקוּס
עַל סִפְסָל בּוֹדֵד
יוֹשֵׁב אִישׁ בּוֹדֵד
כָּכָה סֵתֵם, בְּאֻמָּצֵע הַיּוֹם.
לִידוֹ מְזוֹנָה יִשְׁנָה
פַּח אֲשָׁפָה יָרֵק
צֶמַח קוֹצָנִי יָרֵד
קֶצֶת צָבֵעַ רָד, לְהִנָּאָה.

מִנְגֵּד
עַל גִּזְעַ עֵץ עֲבֹת תְּלוּיָה הוֹדְעָה :
”אֲנִי מוֹדִיעִים בְּצַעַר רַב
עַל נִפְיֻלָּתוֹ שֶׁל בְּנֵנוּ תָם ז”ל.
יוֹשְׁבִים שְׁבָעָה בְּרָחוּב תִּמָּר.
הַכְּנִיסָה חֲפָשִׁית.”

וּבִצַּד מוֹדְעָה נוֹסֶפֶת :
”הִנֵּכֶם מְזֻמָּנִים לְעֶרֶב שִׁירָה בְּצַבּוֹר
שִׁיתְקִים בְּמִתְנִ”ס הַשְּׁכוּנָתִי.
כְּרִטִּיסִים נִתֵּן לְרֹכֵשׁ בְּאַתֵּר.
בּוֹאוּ בְּהַמוֹנֵיכֶם!
תִּהְיוּ!”

הַתְּלַבְּטִיתִי,
אָנָּה אֵלֶיךָ?

2.7.2026

משולחנו של גיאוגרף

מטולדו לירושלים

שוקי ברנדווין

בסיורי הרבים בטולדו הייתי נוהג להיפגש עם הנזיר אברהם ובנו הכומר ויליאם מאחוות 'כוכב השחר' בטולדו. מפגשים מוזרים, אווירה מיסטית, רוחניות מיוחדת, על רקע ציוריו של אברהם שפשוט חדרו לנשמה. חלק מהמפגשים היו במרכז של האחוה הקתולית המזרחית וחלקם בבית הכנסת העתיק 'סנטה מריה לה בלנקה' בטולדו השייך כיום לכנסייה הקתולית.

אברהם קרון נולד כיהודי בצרפת בשנת 1942, ניצול השואה, התנצר, כנזיר עסק ברוחניות ואמנות. בנו ויליאם, למד תיאולוגיה והיה כומר קתולי במשך 28 שנים. שניהם ייסדו אחווה רוחנית ייחודית קטנה במסגרת הכנסייה הקתולית, בשם 'כוכב השחר' - 'Stella Matutina' (מעין תת מסדר או קהילה נזירית קטנה) בעיר טולדו.

בתיאולוגיה הקתולית, 'כוכב השחר' הוא אחד התארים של מריה הקדושה, אך עבור אברהם ובנו ויליאם, השם סימל את תחילתו של אור חדש ואחוה רוחנית עמוקה שמחברת בין הברית הישנה (היהדות) לברית החדשה.

האחוה שהתקבצה מנתה את אברהם, ויליאם ומספר נזירות קתוליות שהצטרפו וחיו עימם. הקבוצה חיה יחד וניהלה אורח חיים שיתופי, רוחני ואמנותי במנזר הקטן בטולדו ובבית הכנסת הנקרא כיום סנטה מריה לה בלנקה.

אברהם וויליאם קיבלו מהכנסייה אחריות רשמית להפעלת בית הכנסת העתיק בטולדו, כיום נכס של הכנסייה, צלב מעטר מעל קיר המזרח, אתר המשדר חוסר טולרנטיות בהקשר לגירוש ספרד ולוויסנטה פרר, כומר מטיף שפרץ עם אנשיו לתוך תפילת השבת לבית הכנסת, עלה לבמה, הניח צלב על התורה וקרא למתפללים להתנצר.

הצלחתם הייתה ביצירת מוקד משיכה לתיירים וסקרנים מכל העולם. הם העבירו סיורים והרצאות שקידמו אחווה ודיאלוג בין-דתי עמוק בין הנצרות ליהדות והטמעה של חגים עם מסרים משותפים פתוחים וקוראים להשתתפות הציבור.

אברהם ניצל את המקום כדי ליצור ולהציג יצירות אמנות ששילבו אלמנטים תנ"כיים ורוחניים. קהל רב הגיע ובית כנסת עתיק הפך לאתר לתוסס מבחינה תרבותית. שניהם העמיקו בלימודי התנ"ך ושילבו אלמנטים יהודיים לתוך הטקסים, התפילות והאמנות שיצרו.

פעילותם של אברהם וויליאם בטולדו כמייסדי זרם הקתולי השואף לקדם אחווה בין-דתית, נתקלה בהתנגדות נוקשה מצד הממסד הכנסייתי המקומי, בשל שילוב במוטיבים יהודיים. הממסד הקתולי (הארכיבישוף בטולדו וללא ספק הוותיקן) נוכח כי אברהם וויליאם לא רק משנים את הטקסים הקתולים, אלא מלמדים את הנזירות שבקבוצתם תנ"ך ומנהגים בעלי גוון יהודי מובהק.

עבור הכנסייה הקתולית הספרדית השמרנית, כומר שמנהיג קבוצת נזירות ומחדיר בהן אלמנטים יהודיים נתפס כמי שמקים 'כת' או תנועה של כפירה בתוך הכנסייה. החשש מפגיעה בטוהר הנצרות ובכפירה הביא להקמת בית הדין של האינקוויזיציה בספרד, שדן בעוון כפירה של אנוסים רבים, דורות רבים. בגישה זאת, הכנסייה הקתולית בטולדו ראתה בכך 'מעשה יהודה' (Judaizing) של הפולחן הנוצרי, דבר אסור ומאוס לפי ההלכה הקתולית.

הכנסייה החלה להצר את צעדיהם, דרשה מהם לחדול מהתנהלות זו, ונוצרה סביבם אווירה של נידוי וחשדנות. הלחץ הממסדי, בשילוב תחושת המחנק הרוחני, וגם הפיסי, כמו הפסקת התמיכה והדרישה לפנות את מעונם, הגיע לשיאו בתקופת משבר הקורונה, בה עברו השניים משבר אישי ורוחני עמוק. הנזיר אברהם החליט לשוב ליהדותו, ואילו הכומר ויליאם החליט לעזוב את הכמורה, לנטוש את הנצרות ולעבור תהליך גיור (שמו בישראל חיים). ויליאם התגייר במסע רוחני יוצא דופן לצד אביו, מסע זה הפך ליצירת חיים חדשה.

הכנסייה הקתולית בטולדו פירקה באופן רשמי את מסדר 'כוכב השחר', כמו כן, פעלה לטהר את המתחם ממעשה הכפירה ולמחוק את מה שנתפס בעיניה כסטייה דתית מסוכנת. הנזירות שהיו חלק מהקבוצה חולקו והועברו למנזרים קתוליים ברחבי ספרד, תחת פיקוח הדוק במטרה להחזיר אל התלם הקתולי. תערוכת ציורי האחוה הבין דתית הוסרה מבית הכנסת העתיק ואינני יודע מה עלה בגורלה. לדעתי, החומר שנוצר ב'כוכב השחר', הטקסטים המקרבים בין הדתות או תיעוד לגבי החברות בקהילה והנזירות, אם נשמר, נותר בארכיון סגור, בשל הרגישות הרבה והמבוכה שנגרמה לממסד הכנסייתי בספרד בעקבות פירוק המסדר והתגירותם של המנהיגים.

שאלתי את AI לגבי עדכון מצב וכך ציין, הנזירות שחוו את השינוי הרוחני העמוק תחת הנהגתם של אברהם וויליאם, לא נטשו לחלוטין את הרעיונות הללו. הן הקימו "אחוה" קטנה ולא רשמית,

והמשיכו לשמור בתוך המנזרים החדשים שלהן על פינה חמה, תפילות ואהבה מופגנת כלפי עם ישראל והשורשים היהודיים, כפי שלמדו מאברהם וייליאם בטולדו.

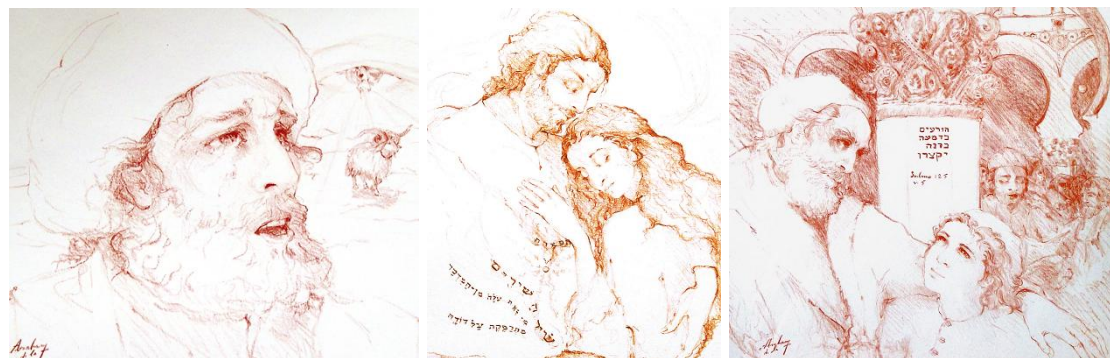

לאחר עלייתם ארצה, קבעו אברהם וייליאם את ביתם בתקוע, מקום מושבו של עמוס הנביא בין המדבר לירושלים, שם מצאו רוחניות אחרת ושורשים. היישוב, הידוע באופי המגוון והרוחני שלו, קלט אותם בחום והעניק להם קרקע יציבה לחיים יהודיים. אברהם, שהחל את חייו כילד יהודי בשואה ועבר מסע מפותל של עשרות שנים בהן חי כקתולי וכנזיר, זכה להעביר את שנותיו האחרונות בתקוע, כיהודי שומר מצוות, בארץ ישראל, והתאחד עם בני משפחתו שנתרו יהודים, עד לפטירתו ביישוב.

אברהם יזם ויצר תערוכה שמייצגת גישה של 'תיקון רוחני' שאותו עברו יחדיו.

כאומן קתולי, צייר בטולדו יצירות מונומנטליות שהוצגו בכנסיות ובמבנים נוצריים. הציורים הללו שילבו מוטיבים תנ"כיים אך הושפעו מהאסתטיקה, האווירה וההיבט הקתולי ומסגנון הציור הספרדי הקלאסי.

השינוי שחל בו עם חזרתו ליהדות, שינה את גישתו והחל לצייר מתוך תודעה יהודית טהורה, כשהוא מתמקד באור, בגאולה ובפסוקי התורה. 'התיקון' שעבר ובא לביטוי ביצירתו יצר תערוכה משותפת שהציגו האב והבן בארץ, שסימלה את שחרור הניצוץ היהודי שלהם מהשבי הדתי-נוצרי, בסגנון אימפרסיוניסטי יהודי מרטיט.

האמנות של אברהם קרון הייתה ראי של נשמתו הסוערת. 'התיקון' האמנותי שלו הוצג לראווה בתערוכה המרגשת **'מטולדו לירושלים'** בשנת 2022, שהוצגה בגלריה של היכל שלמה בירושלים ובה נחשף המעבר הדרמטי בין שני עולמות היצירה שלו.

בפתיחת התערוכה, אברהם וחיים (ויליאם) עמדו יחד מול הקהל היהודי, חיים פרט בגיטרה ואברהם שר את התפילה 'שים שלום'. אני מכיר את הביצוע המרגש שלהם בו נהגו להפתיע כהדרן ותפילת פרידה. הפעם פתחו בו, זה היה רגע השיא של התיקון שלהם, בפעם הקודמת שבה שרו את השיר הזה יחד הייתה בבית כנסת עתיק בטולדו, כשהם לבושים בגלימות נזירים קתוליים.

רחל ואברהם הרשנזון

צבי תדמור

רחל, בת בנימין, נולדה בהומל בשנת 1833, בבלארוס [רוסיה הלבנה]. היא נישאה לאברהם משה הרשנזון, ונולדו להם 7 ילדים: נחמן, אליעזר, וולף, בת שבע, מקס, בנימין וגיטל. משפחתם הייתה משפחה אמידה. כאשר במחצית השנייה של המאה ה-19 התרבו הפגיעות ביהודי רוסיה, ורוח הציונות התפשטה במזרח אירופה, החליטו בני המשפחה לעלות לארץ ישראל ולהיות איכרים. אב המשפחה, אברהם משה, היה באודסה כאשר שמע, כי נציגי אגודת "מנוחה ונחלה" עומדים לנסוע לארץ ישראל לייסד בה מושבה חדשה ועצמאית. הוא בא בדברים עם אליהו לוין אפשטיין והחליט, כי הגיע השעה לשלוח את חתנו צבי קליינר, לרכוש מאדמת דוראן, היא רחובות.

צבי קליינר שהיה נשוי לגיטל, אחת מבנות המשפחה, נשלח לארץ ישראל לבחור שטח אדמה מתאים בתר"ן 1890. הוא רכש 192 דונם לנטיעת גפנים ושקדים מערבית לדרך יפו (לימים, רחוב הרשנזון שנקרא על שמה של רחל) בנוסף, רכש ארבעה מגרשים במרכז של המושבה, בסמוך לבאר העתיקה שעמדה על אם הדרך, היא דרך יפו-עקרונה. בשנת תרנ"א 1890 עלתה המשפחה בת 28 הנפשות, בכלל זה הילדים והנכדים, לארץ ישראל, והתיישבה ברחובות.

משה סמילנסקי תיאר את בני המשפחה בפגישתו איתם לראשונה בבואו לרחובות ב-1893:

אברהם, ראש המשפחה, היה בעל זקן לבן, עינים צרות וערמומיות מעט, עם בת צחוק קלה שריחפה על פניו הפיקחים. ורחל שהייתה כפופת גו מעט, ראשה שח, ופניה, הנשקפים מן המטפחת העוטפת אותם, מקומטים מאוד ומעידים על טוב לב, והעיניים העמוקות מביעות עצבות מה. שתי הבנות: אחת גיבנת, ופניה מרושעים קמעה, היא הבת הבכירה. והבת הצעירה, גיטל אשתו של צבי קליינר [שהכל כינוהו "האדמוני"], חנינית וצנועה. גם שתי הכלות: גבוהות קומה, רזות וענוגות וניכר בהן שאין חייהן קלים. האחת, היא זלדה, פניה דקים ועדינים מאוד כאילו הייתה בת נסיכים..."; "... חמישה בנים ושני חתנים היו לאברהם ורחל. שני הבנים הגדולים נשואים, ושלושה האחרים רווקים. הבנים כולם, חוץ מן הצעיר, היו גבוהים, פניהם שזופים וידיהם החזקות העידו כי אנשי עבודה, אנשי שדה הם. הגדול היה כבד אוזן. הבן השני פני "אברך" מבית המדרש לו, אף כי שזופי שמש. החתן השני, בעלה של הבת הבכירה, היה נמוך קומה, שערותיו בהירות ופנים לו גלויים ומאירים... בחצרם עמד צריף ארוך, מחולק תאים תאים קטנים, כל תא, לכל אחד מזוגות המשפחה הגדולה..."

אסון פקד את המשפחה, כאשר גיטל אשתו הצעירה והענוגה של צבי קליינר הייתה עסוקה בהכנות להצגת "זרובבל" ברחובות ב-1895 ולא מנעה עצמה מכל עבודה קשה, טרדות והתרועעויות, למרות אזהרותיה של אימה הזקנה והשכנות, בשל היותה בסוף ההיריון. למחרת

ההצגה הרגישה גיטל בכל רע, ועל עגלתו הקטנה של אנשיל הישיש, הביאו ליפו לשאול בעצת רופא. בדרך אחזו חבלי לידה. ביפו ילדה בן ואחרי הלידה דבקה בה קדחת הלידה והרופא אמר נואש לחייה, כי נבצר ממנו להילחם במחלה. גיטל הייתה שקטה ככבשה וטובת לב וחביבה על הכל, וכאשר הגיע דבר מחלתה הקשה למושבה, ירדו עליה תוגה ואבל. צעירי המושבה וכל בני המשפחה הגדולה עזבו איש איש את עבודתו ומיהרו ליפו. ליד בית החולים הקטן, צבאו רבים מבני המושבה, שלושה ימים ושלושה לילות הייתה המושבה שרויה בציפייה של חרדה ורעדה. בליל היום הרביעי למחלתה השיבה גיטל את נשמתה בטהרה למרומים...

ב-1895 נפטר אברהם משה הרשנזון ורחל נותרה להנהיג את משק המשפחה. הנהגתה של רחל ושמירת מעמדה נשמר, אף שלא ירשה את המשק, הבית והרכוש לאחר מות בעלה אלא ילדיה (כמקובל עפ"י ההלכה). בהסדר שנקבע בינה לבין ילדיה הוטלה על הילדים החובה לדאוג לכלכלת אימם לכל ימי חייה. לכידות המשפחה והנפשות המעורבות בה הוא שקבע את אופן ההתייחסות לאימם. היורשים התחייבו לתת לאימם 400 פרנק לשנה שיספיקו למזונותיה וצרכיה ודירה לשבת בה כל ימי חייה עם כל כלי הבית אשר היו איתה. אין רשות לאחד מהיורשים למכור מנחלתם כל ימי חייה ואם ירצה אחד למשכן את ענבי כרמו, יוכל לעשות זאת, רק באופן שהחוב למזונות האלמנה יהיה קודם לכל החובות האחרים. העזבון חולק בין חמשת הבנים ושני החתנים. הבנים שהתגוררו בניו יורק העבירו לאם בחזרה את חלקם בירושה. שני הבנים ברחובות קיבלו את הבית וחלק מהנחלות [קרקע חקלאית]. החתנים קיבלו כל אחד פיצוי כספי וחמישית מן הנחלות. זכויותיה של רחל הובטחו לה על ידי בניה וחתניה בחתימת נציגי ועד המושבה. בנותיה קיבלו את חלקן בירושה על ידי בעליהן.

רחל ושלושת ילדיה שנותרו ברחובות: אליעזר, נחמן ובת שבע, פנו לעסוק במלאכות שונות בנוסף לעסקי החקלאות. המשפחה נטעה כרמים ומטעי שקדים והיה עליה להמתין כמה שנים עד אשר הכרמים יתנו פריים. בני המשפחה לא היו מורגלים בעבודת חקלאות, ומאוחר יותר גם ניזוקו גידוליהם ממכת ארבה חמורה שפקדה את הארץ. עקב הקשיים היגרו לארצות הברית שלושה מילדי המשפחה מקס, וולף ובנימין.

רחל (לצד בתיה מקוב) הייתה לאחת הנשים המרכזיות הבודדות, בחיים הציבוריים של המושבה הצעירה. היא הקדישה רבות מזמנה לעזרה לזולת ולמעשי צדקה. יחד עם בת שבע בתה הקימה חברה שדאגה לסעוד את תושבי המושבה החולים ולדאוג לכל מחסורם, ונהגה לארח צעירים וצעירות שהגיעו לרחובות ולא היה להם מקום מגורים קבוע. עם בוא ראשוני התימנים למושבה, והם חסרי כל ומתגוררים בסוכות, נהגו השתיים לאסוף מבתי נדיבים כסף, מזון ולבוש ולחלקם לעולים החדשים. מדי יום ישיש, טרם כניסת השבת, הן נהגו לפקוד את מעונות התימנים ולחלק לילדיהם ביצה קשה לילד, וחצי חלה לכל משפחה מטופלת בילדים. מצוקתם של ילדי העולים לא נעלמה מעיניהן של נשות חסד אלה גם משום שביתן שכן ברחוב הרצל פינת רחוב בנימין, מול סוכות התימנים שהוקמו ליד בית הכנסת "שונה הלכות".

רחל אחת משש "אימהות המושבה" הייתה דמות מרכזית בחיים הציבוריים במושבה. היא נפטרה בתרע"ח (1917) ונקברה בבית העלמין תר"ן לצד חברתה הקרובה בתיה מקוב. שני הרחובות הקרויים על שמן של שתי החברות סמוכים זה לזה. רחל הותירה אחריה משפחה ענפה שהטביעה חותמה ברחובות למשך שנים רבות.

בני המשפחה הפכו לדמויות מובילות במושבה ולחלק בלתי נפרד ממרקם החיים היומיומי בה. בת שבע סייעה רבות בקליטת עולי תימן, נחמן היה הדוור הראשון ברחובות ואליעזר היה המזכיר הראשון של ועד המושבה עשרות שנים, עד למועד פטירתו בשנת 1928.

בני משפחת הרשנזון בתחילת המאה ה-20

רחל הרשנזון עם נכדתה, הבת של גיטל אשת צבי קליינר

גיטל וצבי קליינר

צבי תדמור

צבי קליינר היה בין ששה עשר מיסדי רחובות הראשונים, שערכו את אספה המיסדת, ובין שבעת החברים של ה"ועד" הראשון ברחובות, שהניח את היסוד לניהולה העצמאי של המושבה ושל הישוב החדש כולו. מלבד הוועד ברחובות היה אז ועד רק בגדרה, אבל הוועד שלה לא היה עצמאי, אלא היה נתון לפיקוחו של ה"ועד הפועל" של חובבי ציון" ביפו.

צבי היה יליד עיירה אוקראינית קטנה. למד ב"חדר" ובהגיעו לגיל "בר מצווה" השיאו לו הוריו אישה. בן 14 נחטף לעבודת צבא על ידי כנופיה שקיבלה שכרה משפחות בעלות מעמד, כאשר מסרו את הנערים החטופים לצבא במקום את בניהם.

צבי הנער, בן ה-14 היה גדול, חזק ומפותח לא לפי גילו, ונחטף והובל בעגלת חורף למקום מחבוא נסתר. בדרך הצליח להתחמק מידי חוטפיו, נפל מן העגלה, הסתתר בבקעה בתוך שלג ולאחר שעגלת חוטפיו נעלמה יצא ממחבואו וברח אל העיירה הגדולה בוהופול שעל נהר בוג. שם אספה אותו אל ביתה אישה רחמנייה, רחל לבית הרשזון, והסתירה אותו בביתה עד יעבור זעם. בבית ובעיירה זו נשאר צבי שבע שנים. הוא שב לביתו והוריו הכריחו אותו לשוב ל"אשתו". הוא ישב שם שנתיים, נולד לו בנו בכורו ולאחר שנתיים נפרד מאשתו, נתן לה גט ואת כל אשר היה לו, לקח את ילדו ושב לבית הרשזון בבוהופול. ליבו הלך אחרי הבת הצעירה, גיטל, שאהבה אותו, ונשא אותה לאשה.

אברהם משה הלוי הרשזון היה באודיסה כאשר שמע כי נציגי אגודת "מנוחה ונחלה" נוסעים לארץ ישראל לקנות אדמה ולייסד בה מושבה עצמאית. משה בא בדברים עם אליהו לוין אפשטיין, נציגה של האגודה, ובסיומה של הפגישה החליט לשלוח את צבי קליינר חתנו, לקנות עבור המשפחה נחלה באדמת דוראן, היא רחובות.

בשנת תר"ן 1890, בהיותו בן 26, עלה צבי ארצה, כאשר הצטרף לנסיעתם של לוין אפשטיין ויעקב ברוידא ליפו לפגוש את יהושע חנקין. צבי קנה 200 דונם באדמת דוראן. 192 דונם לחקלאות ו-8 דונם מגרשים לבניית הבתים לבני המשפחה. המגרשים שבחר היו סמוכים לבאר המים במושבה.

בתוכנית "המושב" שהכין אליהו לוין אפשטיין הוקצו ארבעה מגרשים למשפחת הרשזון: לשני בניו, נחמן ואליעזר ולשני חתניו, צבי קליינר, ואהרן פלורנקו. צבי קליינר היה החלוץ לפני המחנה, התיישב בתר"ן ושאר בני המשפחה הגיעו והתיישבו ברחובות בשנת תרנ"א סה"כ 28 נפשות, ההורים, הילדים והנכדים.

עד שבאה משפחת חותנו וגם לאחר שבאה, עבד צבי כפועל. הוא היה בין מודדי הקרקע ומציבי גבולותיה של רחובות, בין פועלי הבניין בהקמת ארבעת הבתים הראשונים וצריך העץ "השלאש", הבניין הציבורי הראשון במושבה, והיה אחד מפועלי ה"בחר" הראשונים ברחובות.

צבי היה אחד משני הסגנים לוועד המושבה – הוועד היה מורכב מחמישה חברים ושני סגנים. צבי ניהל את מטבח הפועלים בחריצות וביד חזקה, בימיו לא היו בו "גירעונות". בשעת הסעודה העיקרית, שהייתה תמיד בערב, היה מנעים את אזני המסובים בשיריו. היה לו קול טנור חזק ונעים, וכל נפשו אמרה שירה. את שירי החזנות, קטעים מאופרות ואת "ציון תמתי" היה שר סולו. ואת "חושו אחים

חושו" "יה חי לי לי" ושירי לכת צבאיים שרו עמו כל המסובים במקהלה. הוא היה חביב על הכל ושמם בפי כל היה ה"אדמוני" בשל שערותיו הבהירות.

הוא יסד "מקהלות" במושבות וביפו. המקהלה הראשונה שלו נוסדה ברחובות. המקהלה עשתה חזרות ב"גבעת האהבה", והרבה שנים, לאחר שנדד מן המושבה, היה נדמה, שעדיין שומעים את קולו מתגלגל בין שיחי האזוב ובין בקיעי הגבעה.

צבי היה הראשון להקמת "בימה" ברחובות ובנווה צדק שביפו. ברחובות תחת כיפת השמיים ובנווה צדק – בבית החרושת של ליאון שטיין.

בנווה צדק הציג צבי את "שולמית" ואת "המכשפה" של גולדפאדן. וגם הצגות מצא ועיבד לבימתו, שיתאימו לסגנון האופרטה. מלבד חברו הרחובותי, אליעזר מרגולין, מצא את אולגה סלוצקין מחדרה "פרימדונה" ראשונה, נערה יפה ולה קול סופרנו יפה.

הצגתו הראשונה ברחובות, "זרובבל", הטילה בזמנה סערה ביישוב. "מחזיקי הדת" בירושלים הלשינו על ההצגה לפני הפחה שבירושלים, והלה הטיל איסור עליה ערב הצגתה. ורק תודות להשתדלות נמרצת ולאמצעי ה"תורכי" המנוסה, "בקשיש", בוטלה הגזירה.

עזרתו הנאמנה גיטל אשתו, שילמה מחיר יקר בעבור עזרתה. בימי ה"הצגה" ברחובות, בימי המאבק עם הפחה הירושלמי, במשך שני ימים, נשארו כל האורחים, שבאו אל ההצגה מכל המושבות ומיפו לחכות ל"ישועה" כי תבוא. ידיהם של אנשי המושבה היו מלאות עבודה להאכיל ולאכסן את האורחים ו"לרקוד" עמהם ברחובות. ידי גיטל היו עסוקות מנה כפולה, שכן הרי היא אשתו של ה"מנצח". והיא אז הרה הריונה השלישי. ולאחר כל החגיגות הפילה והוציאה את נשמתה. אסונו גרם לדיכאון והוא יצא מן המושבה וזמן רב נע ונד בארץ.

בביקורו של הרצל ברחובות באוקטובר 1898 היה צבי בין 16 הרוכבים שפגשו והוא שר לפניו משירי ציון. למחרת בבוקר, עמד צבי בראש מקהלת הילדים של בית הספר מקווה ישראל בעת שהגיע לשם ד"ר הרצל כדי לפגוש את הקיסר הגרמני וילהלם השני בדרכו לירושלים. מקהלת תלמידי בית הספר התייצבה על יד הכניסה כשהם לבושים מדים וצבי המנצח בראשם. הרצל ומלוויו התייצבו גם הם באותו מקום מאחורי שורת התלמידים, כשהוא, הרצל נשען על מחרשה, למען יראה את הטכס בעבור הקיסר. כאשר ראה הקיסר את הרצל עומד ניגש והושיט ידו להרצל ושאל: איך עברה עליך הנסיעה, אדוני הד"ר? הרצל השיב: "טוב מאוד, ואיך הייתה דרכו הוא הוד מלכותו? "חם מאוד, חם מאוד" הייתה תשובתו. ברגע זה היו צריכים התלמידים לשיר את ההמנון הגרמני בעברית שצבי לימד אותם לשיר, אולם כשראה צבי את הקיסר רוכב לקראת הרצל ומושיט לו ידו בידידות כזו, נסתחרר עליו ראשו ושכח להתחיל לנצח. אלא שקרה נס, והתלמידים, ששיננו לעצמם יפה את ההמנון, התחילו שרים אותו מעצמם, והכל נסתיים בכי טוב.

כעבור זמן, צבי התאהב בתלמידתו, חברתו למוסיקה, בת ראשון לציון, רחל יודילביץ. אחת הפנסתרניות הראשונות ביישוב ונשא אותה לאישה. משפחת אשתו המנוחה השלימה עם המעשה, אבל אם המשפחה, רחל הרשנזון, שנשארה ראש המשפחה לאחר מות בעלה, זו שאספה אותו אל ביתה בברחו מפני ה"חוטפים", לא השלימה ולא מחלה לו, וחיייו ברחובות נעשו לו קשים מנשוא. את ירושת המשפחה

לראות, להביט, להתבונן
צילם יוסי רזי

"נחש", רחובות רחוב בר לב, אוגוסט 26

נתראה בעלון הבא

תם ולא נשלם